

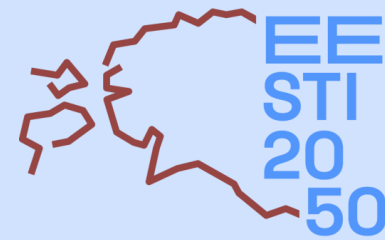
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
maa ja ruumipoliitika osakond

Üleriigiline planeering „Eesti 2050“ - eelnõu Pärnu Regionaalfoorum 2026

Planeeringu ülesehitus

ARENGUVAJADUS

Tasakaalustatum ja
kompaktsem
ruumiline areng

TUGEVATE KESKUSTE EESTI VISIOON

Eesti vastupidavust, kvaliteetset elukeskkonda ja piirkondade elujõulisust veavad **tugevad eritasandilised keskused**, mida toetavad ökoloogiliselt heas seisus **looduskeskkond ja väärtustatud kultuuripärand**.

RUUMIPOLIITIKA PÕHIALUSED

Kvaliteetne ruum
ja väärtuspõhisus

Maahõive hierarhia
tehisalade
vähendamiseks

Maa ja ruumi
kooskasutus

Kompaktne areng ja
mitmekesistamine

RUUMILISE ARENGU PÕHIMÕTTED

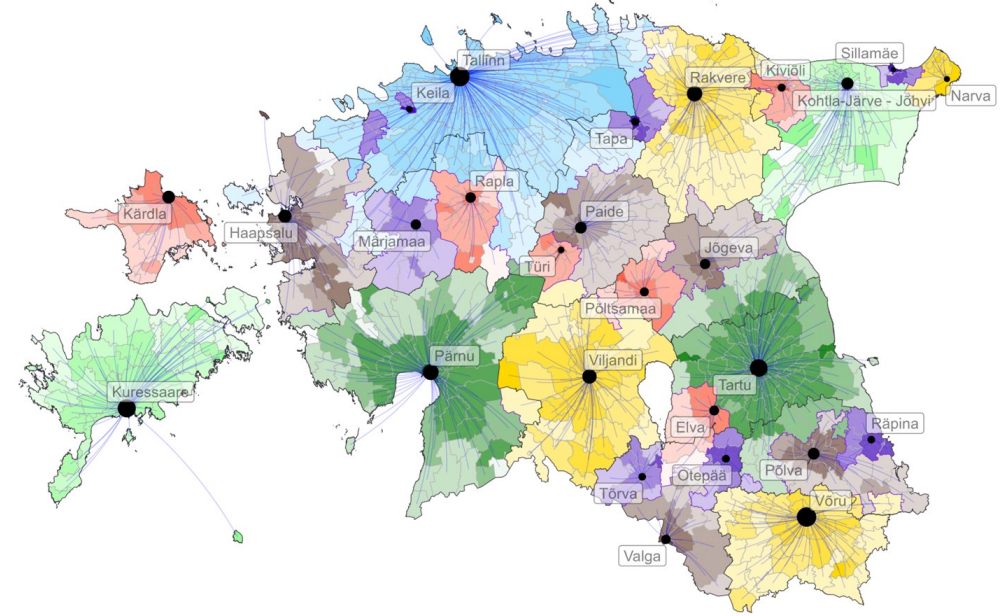
1. Julgeolek ja riigikaitse
2. Kliimamuutused ja -mõjud
3. Tugevatel keskustel põhinev asustus
4. Elu- ja pärandirikkad kompaktsed asulad
5. Ettevõtluse läbimõeldud ruumiline areng
6. Rohevõrgustik, väärtuslikud maastikud ja -põllumajandusmaad elukeskkonna osana
7. Asustuse arengut toetav kestlik liikuvus
8. Ruumisäästlik ja vastupidav tehniline taristu
9. Tugev mere ja maismaa seos

**NING NEID TÄPSUSTAVAD
SUUNISED**

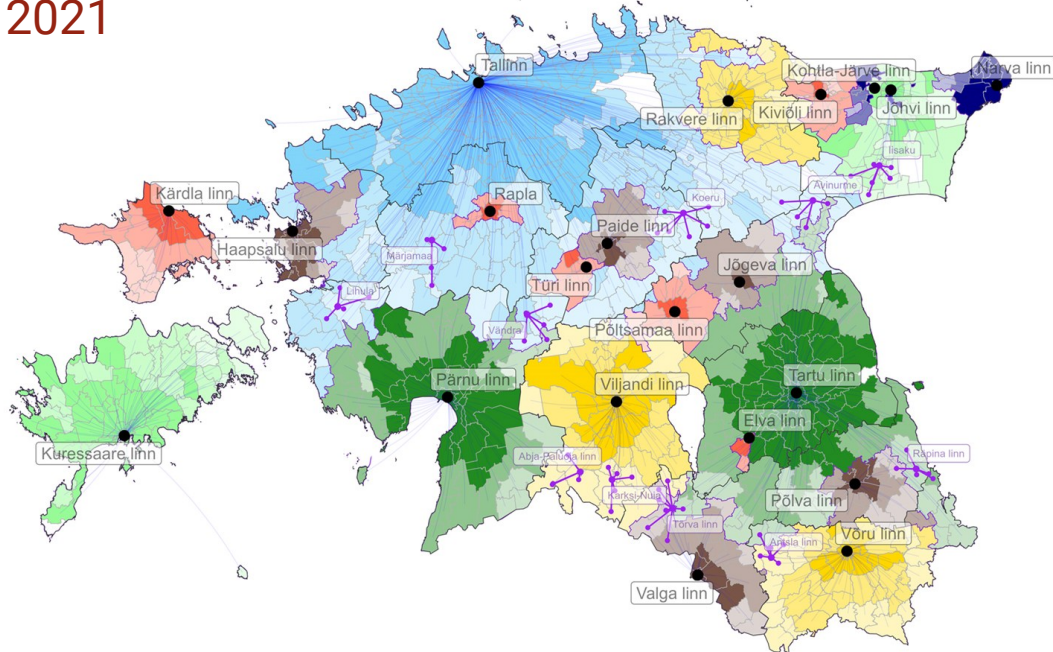
Eesti asustussüsteemi areng

- **Eesti toimepiirkonnad: 10 aastaga** on suurte linnaregioonide tähtsus suurenenud
- **Tallinna mõjuala** aina kasvab
- **Töökohtade koondumine Tallinna** on rahvastiku koondumisest veelgi ulatuslikum
- **Liikumisevajadus ja distantsid** elukeskkonna erinevate osade vahel muudkui kasvavad
- **Eesti rahvaarv kahaneb ruumiliselt ebaühtlaselt**, rahvastikukasv on koondunud Tallinn, Tartu, Pärnu eeslinnadesse

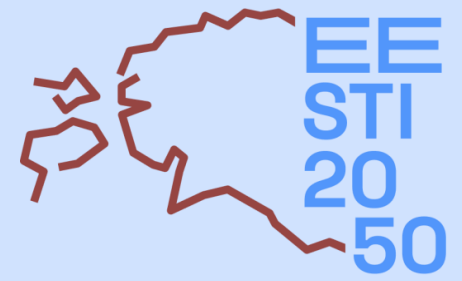
2011

2021

Eesti rahvastikuprognnoos 2050

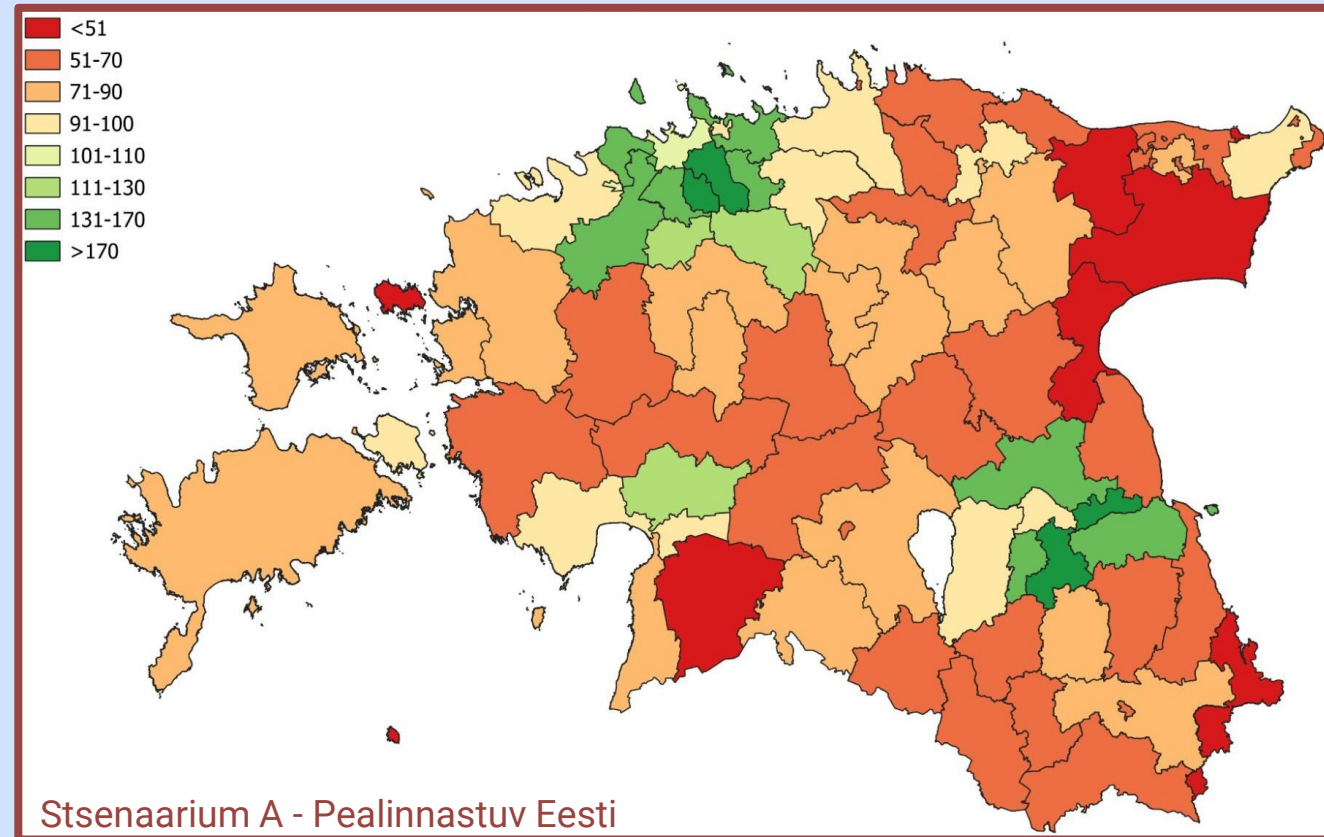

- **Eesti rahvaarv kahaneb**

78 omavalitsusest väheneb aastaks 2050 rahvastik 41-s omavalitsuses enam kui 25% ja seda suuresti tööealise elanikkonna arvelt.

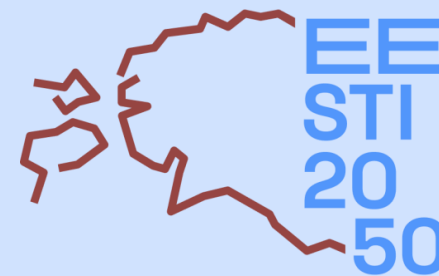
- **Kasv koondub eeslinnadesse**

14 KOV üksuses kasvab elanikkond 25% võrra, sh suurlinna **naabervaldade omavalitsuses** kasvab elanikkond üle 50%.

Eesti asustussüsteemi areng

Millises asustustüübis soovivad noored elada?

- Eesti regionaalseks tasakaalustajaks kodupiirkonda jäänud või tagasi rännanud noored
- Noored väärtustavad aega, teenuste lähedust, turvalisust, meeldivat elukeskkonda

KESKLINN

ÄÄRELINN

EESLINN

VÄIKELINN/ALEVIK/
KÜLAKESKUS

HAJAASUSTUS

Maa-ameti ortofotod 2018-2024

**Tänane
Eelistatud**

13%
9%

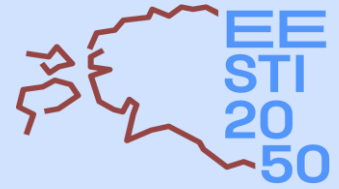
42%
23%

12%
25%

22%
20%

11%
20%

Trendi jätkumise negatiivsed mõjud

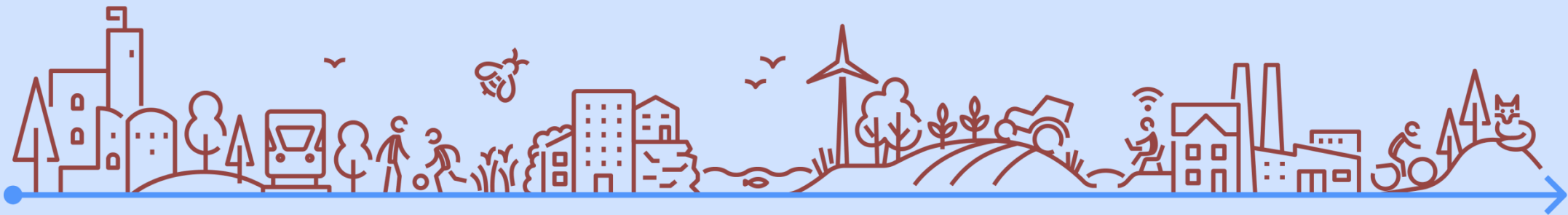

Üleriigiliselt:

- Asustussüsteemi polariseerumine intensiivistub
- Pealinnastumine nõrgestab maakonnalinnu ja väikekeskusi
- Ressursrikulu: ehituskulu, maahõive, teenustekulu
- Ühiskonna sidususe vähenemine

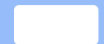
$\frac{3}{4}$ territooriumist:

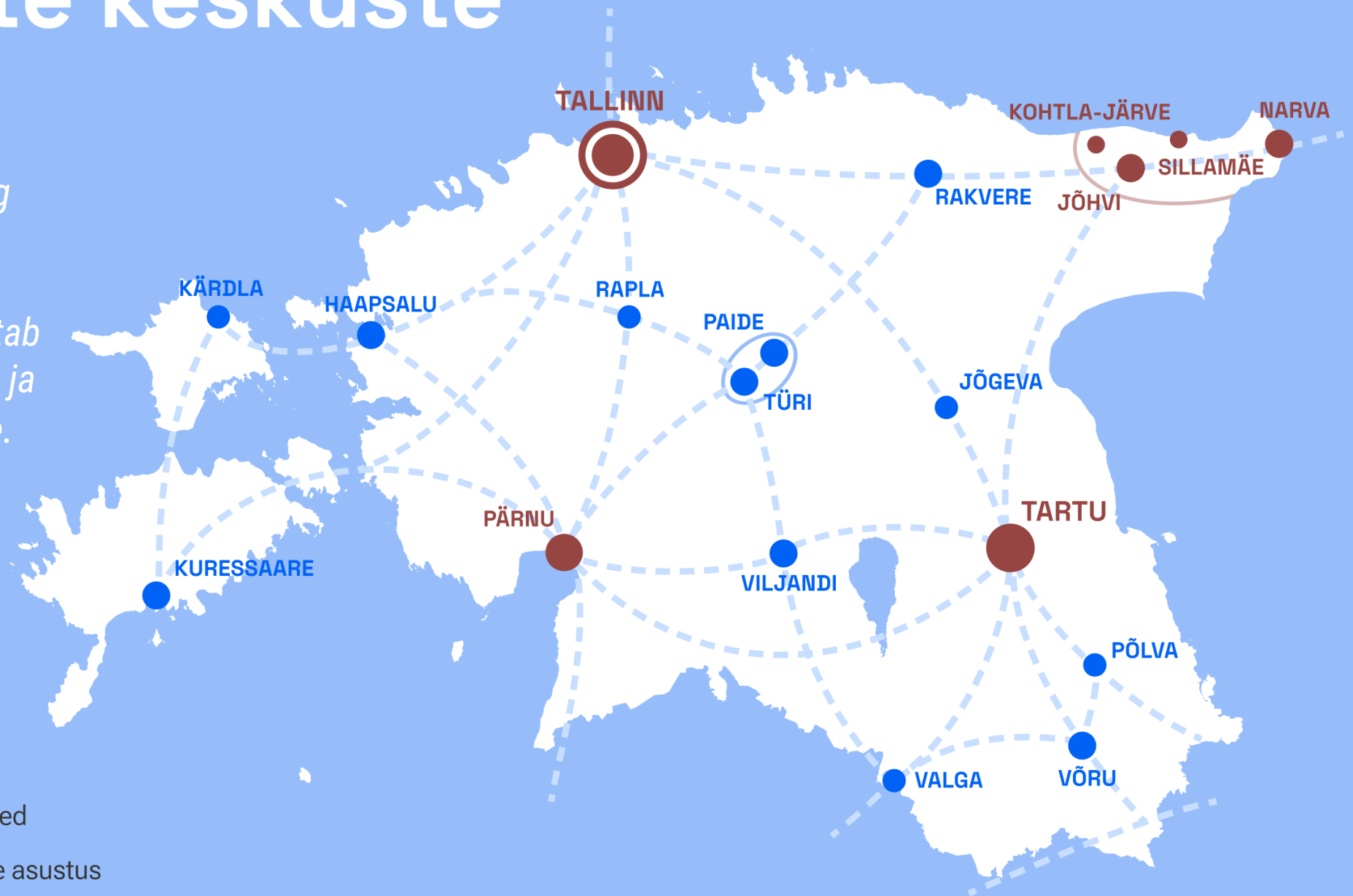
- Eneseteostusvõimaluste halvenemine ja vähesus
- Teenuste osutamise tõhususe langus
- KOV tulubaasi oluline langus

Tugevate keskuste Eesti

Eesti tasakaalus areng tugineb **tugevatele keskustele**, nende mitmekesine areng aitab kaasa ka väikelinnade ja maapiirkondade edule.

- Pealinn
- Regionaalne linn
- Piirkondlik linn
- Ühendus
- Koos toimivad keskused
- Väikelinnad ja maaline asustus

Asustuse rollijaotus – Pärnu + toimepiirkond

PEALINN

- Rahvusvahelise mõõtmega kõrgetasemeline teadus- ja arendustegevus, kultuuritegevus, kõrgema lisandväärtusega ettevõtlus
- Mitmekesised töökohad ja kõrgharidusmaastik
- Operatiivteenused
- Peamised riigi valitsemisfunktsioonid
- Rahvusvahelised toimevõrgustikud kiirete lennu- ja raudteeühenduste abil
- Kvaliteetne avalik ruum keskus(t)es

REGIONAALNE LINN

- Kandev roll pealinnastumise tasakaalustamisel
- Kõrgemal tasemel elu-, töö- ja ettevõtluskeskkond
- Kvaliteetne avalik ruum keskus(t)es
- Teadusülikoolid, kolledžid, rakenduskõrgkoolid
- Kõrgema taseme teenustega meditsiinasutused
- Mitmed teatrid ja kontserdimajad
- Operatiivteenused
- Rahvusvahelised või regionaalsed transpordisõlmed

PIIRKONDLIK LINN

- Mitmekesised töökohad ja põhiteenused
- Suuremates maakonna-keskustes kõrgema tasandi teenused (rakendus-kõrgkoolid, teatrid, kontserdimajad)
- Keskuse kvaliteetne avalik ruum
- Head taktipõhised ühendused pealinna ja/või regionaalse linnaga
- Ettevõtlus- ja/või innovatsioonikeskused või nende koostöövõrgustikes osalemine
- Meditsiinasutused
- Operatiivteenused

VÄIKEKESKUSED

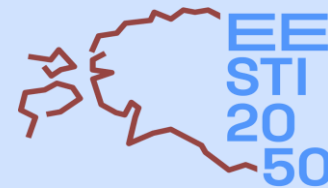
- Inimmõõtmeline elukeskkond
- Kodulähedased põhiteenused
- Operatiivteenused
- Kohalikud töökohad
- Head transpordiühendused lähimasse suuremasse linna (erinevaid liikumisviise kombineerides, sh jääb olulist rolli täitma ka auto)
- Arendus-innovatsiooni koostöövõrgustikes osalemine
- Keskuse kvaliteetne avalik ruum

MAAPIIRKOND

- Väärtuslikud maastikud, põllu- ja metsamaad väärtustav traditsiooniline elukeskkond ja asustumustri hoidmine
- Kvaliteetne avalik ruum
- Oluline roll toidujulgeolekus ja riigikaitstes, põllu-, metsa- ja puhkemajanduses ning muus ettevõtluses
- Mitmekesised ja kombineeritud liikumisviisid (sh nõudepõhine transport), kus põhiteenused ja töökohad on mugava ühistranspordi ja/või autosõidu kaugusel
- Oluline on digi- ja rohepöörde toetamine elujõulise põllumajandus-, metsandus- ja toidusektori heaks ning kaugtöövõimaluste tagamine.
- Operatiivteenused

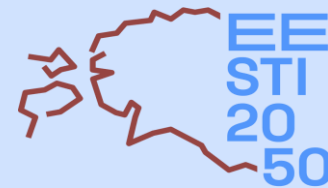
Pärnu roll asustussüsteemis

- + **Regionaalse linnana** kandev roll pealinnastumise trendi tasakaalustamises, pakkudes mitmekesist elu-, töö- ja ettevõtluskeskkonda **kogu toimepiirkonnale**.
- + **Lääne-Eesti peamine arengukeskus** ning rahvusvahelise tähtsusega kuurort- ja heaolulinn, mille tugevused põhinevad logistika- ja transpordisõlme funktsioonil, turismi- ja heaolumajandusel, meremajandusel ning töötleva tööstusel.
- + **Rail Balticu valmimisel tugevneb Pärnu roll** Eesti, Läti ja ülejäänud Euroopa vahelise ühenduslülina.

Pärnu roll asustussüsteemis

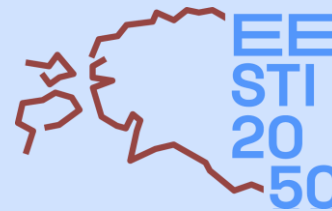

- + Pärnu eeldused rahvusvaheliste ühenduste, Rail Baltica ning sadama ja lennujaama koosmõju tõttu loovad hea aluse tööstuse, logistika ja julgeolekuga seotud tegevuste arendamiseks. See toetab ÜRP-s kavandatud regionaalse linna rolli majanduse ja innovatsiooni eestvedajana.
- + **Regionaalne lennujaam** toetab piirkondlikku ligipääsetavust, laiapindset julgeolekut ja kriisivalmidust.

Foto: Tõiv Jõul

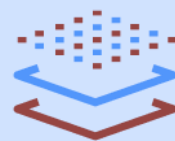
Ruumipoliitika põhialused arengu suunamisel

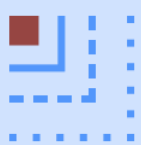
Maa ja ruum on piiratud ressurss, millele konkureerivad mitmed kasutusviisid, seetõttu tuleb arenguid teadlikult juhtida

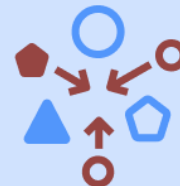
Kvaliteetne ruum
ja väärtuspõhisus

Maa ja ruumi
kooskasutus

Maahõive hierarhia
tehisalade
vähendamiseks

Kompaktne areng ja
mitmekesistamine

Kvaliteetne ruum:
mitmekesine,
kohaväärtuspõhine
loodusväärtusi ning looduse
head seisundit hoidev,
esteetiline

Kooskasutus:

väiksemahuline tootmishoone
väärtuslikul maastikul

Kvaliteetne ruum:

kohaväärtuspõhine,
mitmekesine, funktsionaalne

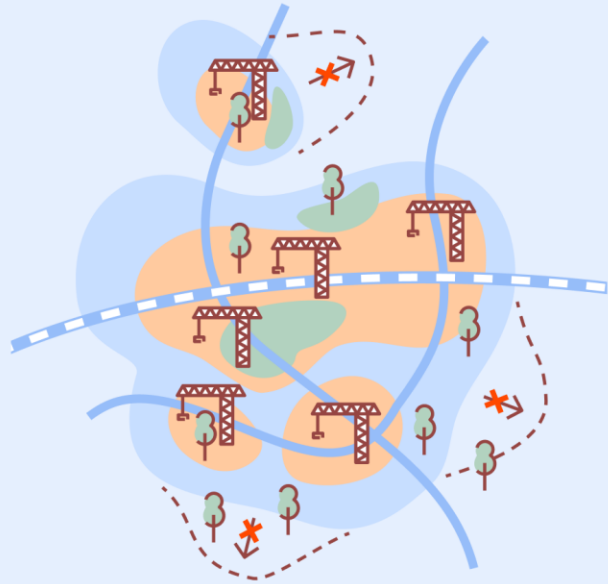

Maahõivehierarhia:
Taaskasutus — energiatootmine
endisel turbaväljal

Kompaktse asustuse arengu suunamine

Kasvamisega kohanemine

KUHU EHITAME JA ARENDAME?

Kompaktselt keskuste ja peamiste **ühistranspordi ühenduste** lähedale, koondades elanikke ja ettevõtlust juba (eelnevalt) kasutuses olevatele aladele, vältides valglinnastumist ja hajuvat arengut.

MILLINE ON LIKUVUS JA TARISTU?

Teede- ja tänavavõrk toetab eeskätt aktiivseid liikumisviise ning on kliimakindel ja ruumisäästlik.

Ühistransport, eelkõige rööbastransport, moodustab liikuvussüsteemi selgroo.

Linnalistes piirkondades on põhiteenused kättesaadavad kuni 15 min kaugusel.

Tehniline taristu on ruumisäästlik ja kliimakindel, tugineb ühisele vee- ja kanalisatsioonivõrgule ning tsentraalsetele energialahendustele.

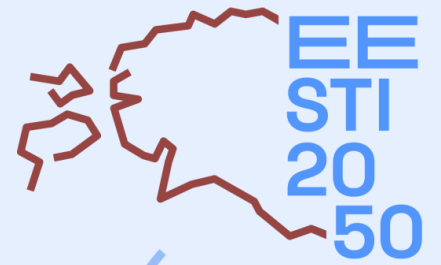

MILLINE ON MAA- JA RUUMIKASUTUS?

Targalt tihendatud elukeskkond on aktiivses kasutuses: hooned, taristu, teenused, elurikkad rohealad ja puhkevõimalused toimivad koos, on **kliimakindlad** ning intensiivses kasutuses.

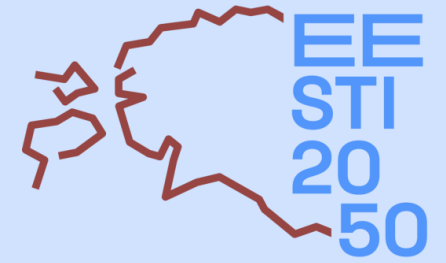
Ajaloolisi asulasüdameid ja ehituspärandit mitmekülgses kasutuses hoidev.

Funktsioonidelt ja hoonestustüüpidelt mitmekesine, et vähendada sundliikumisi ja sotsiaalmajanduslikku segregatsiooni.

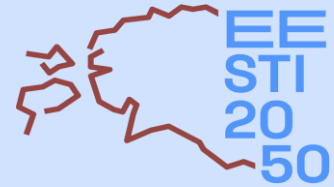
Maa- ja ruumi kooskasutuse võimalused

Võrgustikuline suhe

- + Ehitatud kultuuripärand + äriteenused + avalikud teenused + elamine + töökohad
- + Asulasisesed kaubanduskeskused, töökohad + liikuvuskeskused
- + Rööbastranspordipeatus + asustuse areng + tihedus + liikumisviiside ristumine
- + Transport + planeerimine (suurendada kohakvaliteeti, funktsioone transpordi sõlmpunktides, maakasutuse intensiivsust, olulised on taktipõhised ühendused keskusega)
- + (Kõrgem)haridus + teadus + mitmekesisem ettevõtlus (regioonikeskused)
- + Hajus energeetika + kohapealne energiakasutus; energiakogukonnad sümbioosis tööstuspargiga
- + Elamine + puhkamine+ põllumajandus
- + Side + transpordikoridorid + asustus

Elluviimiskava

Riigi tasand

- + Eesti 2050 visiooni, ruumipoliitika põhialuse ja 9 planeerimispõhimõtte ning nende suuniste lõimimine **riigi strateegilise planeerimise raamistikuga** – tulemusvaldkonnad, arengukavad, programmid ja programmilised tegevused
- + Tekib **süsteemne seos riigieelarve rahastusega** ning ruumiotsuste ja erinevate poliitikate koosmõjuga

Kohalik tasand

- + Üleriigilise planeeringu visioon, ruumilise arengu põhimõtted ja suunised on **kohaliku tasandi ruumiotsuste kaalutlemisel üheks oluliseks lähtekohaks**
- + Üleriigilise planeeringu elluviimiseks on vajalikud täpsemad riigi tasandi planeeringud. Need koostatakse maakonnaplaneeringutena ühe või mitme maakonna või nende osade kohta

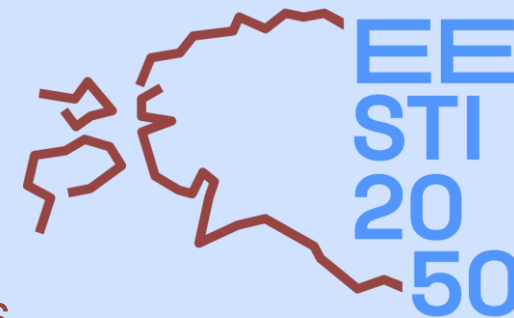
Elluviimine

toimepiirkondade põhine planeerimine

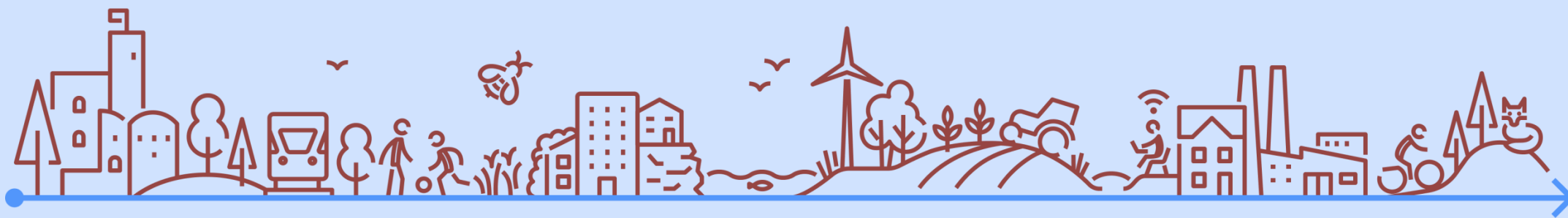
- + Uute MP-de planeeringualade määramisel tuginetakse **toimepiirkondadele** – igapäevane liikumine
- + Uute MP-de lahenduse **täpsusaste varieerub** planeeringuala lõikes. **Täpsem** – toimepiirkonda kuuluvas **funktsionaalses linnaregioonis (FUA, linnastunud töö- ja eluruum, ligikaudu keskuslinn + naaberomavalitsused)** piiriüleste seoste käsitlemiseks. **Üldisem - toimepiirkondade äärealad.**
- + MP-de teemad:
 1. Asustus ja liikuvus (sh lisas 1 toodud asustustüüpide täpsustamine)
 2. Maahõivehierarhia rakendamine
 3. Rohevõrgustik
 4. Väärtuslikud maastikud ja kultuuripärand

KOKKUVÕTE

- **Pärnu on üleriigilises planeeringus Lääne-Eesti peamine regionaalne keskus**, mis tasakaalustab pealinnastumist ning seob oma toimepiirkonna elu-, töö-, teenus- ja ettevõtlusvõimalused.
- **Rahvusvahelised ühendused tugevdavad Pärnu rolli:** Rail Baltica, sadama ja lennujaama koosmõju toetab logistika, tööstuse, turismi, heaolumajanduse ja kriisivalmiduse arengut.
- **Areng lähtub ruumipoliitika põhialustest:** kvaliteetne ruum ja väärtuspõhisus, maa ja ruumi kooskasutus, maahõivehierarhia ning kompaktne areng.
- **Pärnu potentsiaali elluviimine eeldab toimepiirkonnapõhist tervikvaadet** asustusele, liikuvusele, ettevõtlusele ja looduskeskkonnale ning eri riigipoliitikate koosmõju.

Aitäh!

Anna Semjonova

anna.semjonova@mkm.ee

